

Цюняк Оксана Петрівна – аспірант відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

E-mail: cyunyakgricishino@mail.ru

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті охарактеризовано використання досвіду зарубіжної педагогіки в процесі модернізації сучасної системи підготовки майбутніх педагогів. Здійснено аналіз науково-педагогічної літератури, присвяченої вивченню окремих аспектів зазначеної проблеми. Визначено роль зарубіжного досвіду в підвищенні рівня професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти у ВНЗ України.

Ключові слова: вища освіта, професійна підготовка, магістр, європейські стандарти, Болонська декларація, вищий навчальний заклад, університет.

*І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь
(Тарас Шевченко)*

Освіта є загальнонаціональною, стратегічно важливою засадою розвитку суспільства. Наука і вища освіта є чинниками соціальної стабільності, економічного добробуту держави, її національної безпеки. Утім, на особливу увагу заслуговує фахова освіта, яка спрямована на забезпечення професійного становлення та самореалізації особистості, зростання професійної компетентності, конкурентоздатності на ринку праці. Кожна країна зацікавлена в тому, щоб підготувати когорту таких педагогів, які б не лише забезпечували кількісну реалізацію завдань навчання, а й підносили на значно вищий рівень освіченість і культуру її громадян. Здійснити професійну підготовку такого фахівця надзвичайно складно. На сьогодні стає незаперечним той факт, що ефективність професійної підготовки педагогів, а саме майбутніх магістрів початкової освіти, залежить від їх уміння інтернаціоналізувати свою діяльність із урахуванням світових тенденцій.

Демократичні перетворення, що відбуваються у нашій країні, активна підтримка Україною принципів Болонської декларації, докорінно змінюють ситуацію у системі вищої освіти України. Здійснюється реформування змісту освіти відповідно до міжнародних стандартів, формування нових відносин між освітніми інституціями і виробництвом. Крім того, сучасний світ – це світ, відкритий для діалогу. Тому дуже важливо не замикатися тільки у своєму освітньому просторі, а шукати шляхи взаємодії з іншими освітніми моделями.

Відтак, сучасне суспільство потребує такого якісного рівня

професійної підготовки молодого покоління педагогів, який би забезпечував конкурентоспроможність їх в контексті європейських і світових інтеграційних процесів. Це зумовлює важливість дослідження позитивного зарубіжного досвіду, передусім, досягнення країн Європейського Союзу. Протягом останнього десятиліття розвинені країни Європи та світу, серед яких США, Канада, Нова Зеландія, Німеччина, Франція, деякі країни Східної Європи: Угорщина, Румунія, Молдова, Литва, Латвія та ін. – розпочали ґрунтовну дискусію, яка й досі триває на міжнародному рівні, навколо того, як надати людині належні знання, уміння та компетентності для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається. Ми прагнемо отримати якомога повнішу інформацію про фахову підготовку зарубіжних педагогічних фахівців, запозичити їхні досягнення і не повторювати їхніх помилок.

Як свідчить аналіз джерел з означеної проблеми, різноманітні аспекти підготовки педагогічних кадрів за кордоном досліджували Л. Пуховська, В. Кравець, Т. Мойсеєнко, С. Титович, І. Гуревич, В. Гаманюк, Н. Козак. Наукові праці таких зарубіжних педагогів, як М. Байер, В. Клафка, Д. Гензель, Г. Флах, Л. Фрід, К. Польман, характеризують сучасний стан педагогічної освіти Німеччини і презентують досвід німецьких університетів, що здійснюють підготовку студентів педагогічних спеціальностей. Проблеми розвитку педагогічної освіти в США досліджувалися українськими науковцями, серед яких О. Глузман, Н. Гольцова, Т. Кошманова, Л. Талалова та ін.

Вирішення основних завдань у галузі освіти України неможливе без ретельного вивчення зарубіжного досвіду. Особливо цікавими стають такі напрями педагогіки, як співвідношення загальної і професійної освіти, нові інформаційні технології в освіті, теорія і досвід підготовки сучасного конкурентоспроможного педагога. Варто зазначити, що компаративні дослідження є важливими для нашої держави, оскільки прогрес у кожній країні сьогодні залежить не тільки від зусиль громадян власне цієї країни, а й від спроможності запозичити усе краще, що є в інших країнах. Формування громадянина України повинно бути поєднане з формуванням громадянина світу – «людини прагматичної, творчої, чия освіта й мораль відповідають загальнолюдським цінностям».

Позицію України у питаннях модернізації освіти, підготовки педагогічних кадрів засвідчив Форум міністрів освіти Європи «Школа ХХІ століття: Київські ініціативи» (Київ, 2011). Прийняте за підсумками Форуму Київське комюніке (затверджене Комітетом Ради Європи та офіційно направлене до міністерств освіти 47 країн) відобразило думку щодо створення єдиного європейського освітнього простору «від садка до університету». Одним із головних напрямів Комюніке визначає підготовку педагога «Новій освіті Європи – новий європейський учитель», а серед основних компетенцій, якими має оволодіти педагог ХХІ ст.: науково-дослідницьку, інформаційну, мовну, адаптивну, комунікативну, здатність

навчатися впродовж життя [3, с. 33-34]

Питання професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти, як у системі теоретичної, так і в системі практичної підготовки є актуальним не лише для України, а й для інших країн. Відповідно до цього, цікавим є досвід Німеччини. Так, підготовка магістрів освіти в університетах Німеччини зумовлена так званою «проблемою необхідності поєднання теорії та практики», яку важко розв'язати, оскільки складно об'єднати два очікування – практичну професійну підготовку та глибокі наукові знання. [6].

Стратегічним завданням педагогічної освіти Німеччини є підготовка компетентного фахівця, здатного ефективно діяти за межами навчальних ситуацій, розв'язувати типові й проблемні завдання у професійній діяльності. Студенту магістерської програми створюються умови вибору, орієнтованого на майбутню професійну педагогічну діяльність, основного фахового предмета, а також профілю, який би охоплював фахово-дидактичні навчальні складові та практичне навчання. Додатково можна обирати або другий фаховий предмет (другу іноземну мову, географію, фізику), якщо студент зорієнтований на роботу в школі, або педагогіку, якщо студент орієнтується на подальшу науково-дослідну діяльність. [5]. У цьому контексті варто відзначити, що майбутні магістри початкової освіти у ВНЗ України мають досить глибокі теоретичні знання, але здебільшого недостатньо орієнтуються в сучасному освітньому просторі, не завжди можуть прийняти самостійні рішення, відійти від стандартного зразка педагогічної діяльності, висловлювати незалежні судження в нових умовах, передбачати можливі ситуації у взаємодії, як з колективом, так і з окремою особистістю, використовувати отримані знання на практиці. Вища педагогічна школа України переважно акцентує увагу на проблемах оволодіння знаннями та збільшення їхнього обсягу у майбутніх педагогів, і менше уваги приділяє формуванню їх професіоналізму. І тому, важливим у професійній підготовці майбутніх педагогів є поєднання теорії та практики. Нам імпонують думки Леонардо да Вінчі «Той, хто захоплюється практикою без теорії, подібний до керманіча, що вступає на корабель без руля і компаса – він ніколи не певний, куди пливе».

Загальновідомо, система освіти Сполучених Штатів Америки формувалася протягом століть, вбираючи особливості кожної епохи. Головним завданням освіти була практична підготовка молоді до життя, в її основу був покладений принцип надання студентам широкої свободи у виборі предметів, що відповідали б їхнім природним здібностям і нахилам. (Resnick, 1987; Good & Brophy, 1986; Braddock & McPattland, 1933). В університетах США ставляться вимоги до бакалаврів початкової освіти навчатися не менше як два-три роки (а то й більше), здобуваючи ступінь магістра, одночасно працюючи у Школі професійного розвитку. Згідно нової концепції педагогічної підготовки в США, майбутні педагоги повинні використовувати у своїй професійній діяльності творчі методи навчання.

Тому їх самих в університеті треба навчати творчо. Саме компетенція викладача є найважливішим чинником у здобутках його студентів. Викладачу слід пов'язувати нові навчальні ідеї зі змістом попередніх лекцій, залучати їх до обговорення, використовуючи життєвий досвід, реальні проблеми та інтереси.

Необхідно зазначити, що важливою вимогою до професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти у ВНЗ України є розвиток їх творчих здібностей. Одним із основних засобів розвитку аналітичного і творчого мислення має стати обов'язкова їх участь у наукових дослідженнях, реальних проектних розробках. Це сприяє розвитку у них творчого підходу до справи, стимулює пошук ефективних засобів і прийомів власної професійної діяльності. Неабияку роль відіграє сила прикладу викладача ВНЗ як людини і педагога. Навчати магістрів педагогічній майстерності викладачі повинні не лише повідомленням тих чи інших теоретичних положень, а й власним прикладом і стилем викладання, зокрема власною педагогічною майстерністю і професійною культурою.

Слід підкреслити, що використання досвіду провідних країн світу є надбання, яке повинно бути обов'язково використане у реформуванні освіти України. І досвід Канади як однієї з передових країн може бути використаний для проведення певного аналізу.

Як важлива складова підготовки майбутніх педагогів у Канаді розглянута педагогічна практика. Педагогічній практиці надається особлива значимість внаслідок того, що в підготовці педагогів акцент ставиться на практичній діяльності. В той же час практика розглядається в тісному зв'язку з теоретичними курсами. Вважається, що велика частина практичного досвіду виявляється для майбутніх педагогів корисною за умови безпосереднього спостереження, критичного вивчення середовища. Це сприяє розвитку дослідницького мислення майбутніх педагогів, мотивацію їх до розробки альтернативних методів навчання, що відповідають особливостям культурного середовища викладання.

Таким чином, у теорії та практиці професійної освіти зарубіжних країн накопичено значний досвід, прогресивні ідеї, які можуть стати основою модернізації професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти у ВНЗ України. У сучасних умовах педагогічна підготовка має переорієнтуватись на формування вільної, енергійної і незалежної особистості педагога, здатного діяти в дуже швидкозмінних умовах і бути взірцем для наслідування. Майбутнім педагогам, потрібні не просто знання, а цілеспрямованість в їх отриманні та використанні; необхідна не просто виконавська дисципліна, а вміння працювати у колективі; толерантність стосовно міркувань і думок інших осіб; необхідною стає компетентність у розв'язанні проблем (визначення проблеми, її аналіз, синтез), гнучкість у використанні знань у нових умовах, спритність і впевненість під час зустрічі з проблемами, що мають декілька варіантів розв'язань з несподіваними результатами.

Ми переконані у тому, що з огляду на загальноцивілізаційні тенденції до професійної підготовки майбутніх педагогів, вища школа повинна надати молодій людині елементарні можливості інтегруватися в різні соціуми, самовизначитися в житті, активно діяти, нестандартно мислити, творчо застосовувати знання в складних соціальних ситуаціях, бути конкурентноспроможною на ринку праці.

Література

1. Данилишена Т.М. Підготовка магістрів педагогічної освіти в університетах США (кінець ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т.М. Данилишена. – Хмельницький, 2011. – 20 с.
2. Джури́нский А.Н. Зарубежная педагогика: учеб. пособ. / Александр Наумович. Джури́нский. – М.: Гардарики, 2008. – 383 с.
3. Кремень В. Філософія людиноцентризму – шлях змін і розвитку / В.Кремень // Директор школи, ліцею, гімназії – 2011. – № 4. – С. 33-34.
4. Чепіль М.М. Порівняльна педагогіка: навч.-метод. посіб. / М.Чепіль, А.Возняк. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2010. – 134 с.
5. Hänsel D. Studi en gang be schreibung Er zie hung swissenschaft // Universität Bielefeld. Fassung 26. – 2004. – April. – S. 7.
6. Oelkers J. Ausbildung skonzepte für den Primar stufenlehrer / Oelkers Jürgen, Neumann Dieter. // Enzyklopädie Erziehung swissenschaft: Handbuch und Lexikon der Erziehung in 11 Bänden und einen Regiester band –B.7. Er zie hung im Primar schulalter / Hrsg. von Dieter Lenzenunter Mitarb. Von Agi Schründer. – 1995. – S. 126-137.

Tsiuniak Oksana – Post-Graduate Student of the Educational Systems in Pedagogical Education Department of the Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAPS of Ukraine
E-mail: cyunyakgricishino@mail.ru

FOREIGN EXPERIENCE IN THE FUTURE MASTERS OF PRIMARY EDUCATION TRAINING

Summary. *The article is devoted to the rationale use of the experience of foreign upbringing in the process of modernization of the modern system of training teachers, namely future masters of elementary education. A study conducted in comparative studies is important for our country, as progress in every country now depends not only on the efforts of the citizens of their own country, but also on the ability to borrow all the best from other countries. The scientific and educational literature devoted to the study of specific aspects of the problem. This paper deals with the training of masters of education at universities in Germany, the United States and Canada. That's why we believe the future masters of elementary education in Ukraine universities, we need not just knowledge and dedication to their receipt and use; ability to work in a team; tolerance regarding reasons and opinions of others; becomes necessary competence in solving problems (problem definition, analysis, synthesis), flexibility in the use of knowledge in the new environment, agility and confidence while meeting challenges with several options*

solutions with unexpected results. The role of international experience in raising the level of professional training of future masters of elementary education in universities of Ukraine.

Key words: *higher education, vocational training, Master, European standards, the Bologna Declaration, institution of higher education, university.*

Bibliography

1. Danylyshena T.M. Pidhotovka mahistriv pedahohichnoi osvity v universytetakh SShA (kinets XX – pochatok XXI stolittia) : avto-ref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / T.M. Danylyshena. – Khmelnytskyi, 2011. – 20 s.
2. Dzhurinskiy A.N. Zarubezhnaya pedagogika: ucheb. posob. / Aleksandr Naumovich Dzhurinskiy. – M.: Gardariki, 2008. – 383 s.
3. Kremen V. Filosofiia liudynotsentryzmu – shliakh zminy rozvytku / V. Kremen // Dyrektor shkoly, litsei, himnazii – 2011. – № 4. – S. 33-34.
4. Chepil M.M. Porivnialna pedahohika: navch.-metod. posib. / M. Chepil, A. Vozniak. – Drohobych :Redaktsiino-vydavnychiy viddil DDPU im. I.Franka, 2010. – 134 s.
5. Hänsel D. Studiengang Beschreibung Erziehungswissenschaft, Universität Bielefeld. Fassung 26. April 2004. – S. 7
6. Oelkers J. Ausbildungs konzepte für den Primarstufenlehrer / Oelkers Jürgen, Neumann Dieter // Enzyklopädie Erziehungswissenschaft: Handbuch und Lexikon der Erziehung in 11 Bänden und einen Registerband –B.7. Erziehung im Primar schulalter / Hrsg. von Dieter Lenzenunter Mitarb. Von Agi Schründer. –1995. – S. 126-137.